

elte | ppk

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet**

Tanulási környezet és a lemorzsolódás összefüggései

ONK, PÉCS, 2019. november 7-9.

A lemorzsolódás és a tanulási környezet problémakörének megközelítései

Lemorzsolódás elméleti megköze- lítései

- *folyamatjelleg*
- *egyéni, intézményi, rendszerszintű tényezők összessége*

A tanulási környezet fogalma

- *tanulásközpontúság*
- *tanulási folyamatok támogatása, kontextus, szereplők*
- *tanuláseméleti alapok*

Hazai kontextus

RENDSZER- SZERŰSÉG

PEDAGÓGIAI BEAVATKOZÁSOK

Támogató: EFOP 3.1.2. - A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében.
A projekt szakmai vezetője: Szivák Judit. Mérés, értékelés vezetője: Fehérvári Anikó. Közreműködők: Lénárd Sándor, Magyar Éva, Paksi Borbála, Rapos Nóra, Szabó Lilla, Széll Krisztián, Tókos Katalin

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

Lemorzsolódás okai között kiemelt:
a **tanulási motiváció**, tanulási folyamatba
bevonódás, elvárásrendszer, pedagógus
tevékenysége

Koncepcionális keret

Pedagógiai gyakorlat hatásai pl.:

- Tanárok tanulást támogató tevékenysége, tanulókkal való viszonyuk, a közvetített elvárásrendszer hat **a tanulói motivációra** (Juhász & Mihályi, 2015)
- Pedagógus **tevékenysége és nézetei, attitűdje között** szoros **kapcsolat** áll fenn (Boulton - Lewis et al., 2001)
- **Intézmény** szervezeti **működés módja**, kultúrája is meghatározza a tanárok tevékenységét, eredményességét (pl. Towsend, 2007; Scheerens, 2010; Halász, 2013; Creemers & Kyriakidē, 2012)
- Egy intézmény milyen **megtartó erővel bír** a lemorzsolódás tekintetében, illetve mennyire **inkluzív** (Berényi, 2015; Varga, 2015)

Kutatási irányok

- **Tanulási környezet észlelésének kutatásai:**

- A nézetkutatásokból fejlődött ki
- Előzmények: A pedagógusok **nézetei a tanulásról, tanításról** erősen meghatározza, hogy milyen tanulási környezetet alakítanak ki (Ernest, 1989; Thompson, 2007; Vartuli, 2005)
- **Kiindulópontja:** a tanulási környezet nem közvetlenül befolyásolja a tanulók kognitív és/vagy affektív eredményeit, hanem **a tanulók tapasztalatán, a tanulási környezet észlelésén** keresztül fejt ki hatását
 - az, hogy egy tanuló milyennek észleli a tanulási környezetet, befolyásolják **előzetes nézetei** a tanulásról

Ugyanaz a tanulási környezet miért hat különböző módon a tanulók tanulási eredményeire?

- Fejlesztés alapú kutatások
- Esettanulmányok világa

Lemorzsolódás és tanulási környezet kapcs. vizsgálatai:

- mozaikosság
- a tanulási környezet egy-egy elemére fókuszálás
- a tanulás(támogatása) szempont -tanuláselméletek felől- kevésbé hangsúlyos

Koncepcionális keret

Pedagógiai gyakorlat hatásai

Tanulási környezet fogalma: az a **támogató környezet**, amelyben minden feltétel adott ahhoz, hogy az emberek a lehető legjobban **tanuljanak** (*Partnership for 21st Century Skills*, 2017)

Tanulási környezet megközelítés:

Tanulásközpontúság: (Rapos és mtsai, 2011):

- **tanítás-tanulás elméletei** felől
- **tanulás támogatása** a középpontban, a tervezés-szervezés-értékelés folyamataiban is
- **minden tanuló** támogatása
- **nézetek és gyakorlat**

Tanulási környezet értelmezései (Kálmán, 2014)

- a tanulási folyamat elemeinek **összerendeződése**
- **holisztikus** szemlélet, nemcsak osztályteremhez kötötten
- meghatározó a tanulók, pedagógusok előzetes tapasztalata, a **tanulási környezet észlelése**

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

Az optimális tanulási környezet feltételei (OECD, 2008)

- Tekintse a tanulókat **aktív résztvevőknek**, fejlessze őket saját tanulási tevékenységük megértésében (**önszabályozás**)
- A tanulás **szociális sajátosságain** alapuljon, ösztönözze a csoportmunkát, a jól szervezett kooperatív tanulást.
- Támogató, professzionális szakembert, aki **figyelembe veszi a tanulók motivációját** és kulcs szerepet tulajdonít az **érzelmeknek**.
- Legyen érzékeny az **egyéni sajátosságokra**, előzetes ismeretekre.
- Oyan programokat, melyek **minden tanuló számára kihívást jelentenek**, anélkül, hogy túlzottan túlterhelné őket.
- **Világos elvárások** és következetes értékelési stratégiák, **folyamatos visszajelzések** a tanulás támogatása érdekében.
- Ösztönözze a **horizontális kapcsolódásokat** a tudásterületek és **témák, iskolai és iskolán kívüli világ között**.

Kutatási kérdések

Milyen tanulási környezet jellemzi a képzésbe bevont iskolákat, s a korai iskolaelhagyás szempontjából milyen rizikó- és védőfaktorok azonosíthatók?

- ***A tanulási környezet milyen jellegzetességeket mutat az érintett szereplők szerint osztálytermi szinten?***
- ***A tanulási környezet milyen jellegzetességeket mutat az érintett szereplők szerint iskolai szinten?***
- A vezető szerepe az iskolára jellemző tanulási környezet kialakításában?
- A tanulási környezet milyen jellegzetességeket mutat a tanulási folyamat alapján osztálytermi és iskolai szinten és ez milyen összefüggésben van a lemorzsolódás okairól alkotott tanári nézetekkel, attitűdökkel?

Kutatási kérdések

- **A tanulási környezet milyen jellegzetességeket mutat az érintett szereplők szerint osztálytermi szinten?**
- **A tanulási környezet milyen jellegzetességeket mutat az érintett szereplők szerint iskolai szinten?**

Cél: olyan **mérőeszköz létrehozása**, mely:

- épít a tanulási környezet értelmezés elméleti szempontjaira (tanulástámogatás)
- alkalmas a pedagógusok és diákok eredményeinek összehasonlítására (kongruencia)
- „kérdéspárok”

Dilemmák:

- Előzmény: **TAFL-Q and SAFL-Q**
- Változócsoportok képzése, belső konzisztencia
- Validálás (több lépésben)
- Most: **első fázis**

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

PEDAGÓGUS

Önszbályozás

- Tanulóim számára lehetőséget biztosítok, hogy pontosan meghatározzák saját tanulási céljaikat.
- A tantárgyam tanításának része a tárgy tanulásának tanítása/tanulásmódszertan.

Szociális sajátosságok

- A tanulók kisebb csoportokban dolgoznak, és közösen kell megoldást találniuk egy problémára vagy feladatra.
- A tanulók értékelésének szempontjai közt meghatározó az, hogy milyen módon működött együtt társaival a tanulás során.

Motiváció-érzelem

- Teret adok annak, hogy a tanulók iskolán kívüli tapasztalatai, személyes élményei megjelenjenek az óráimon.
- Figyelek a tanulók aktuális fizikai, érzelmi állapotára s a tanulás támogatásában igyekszem ehhez alkalmazkodni.

Egyéni sajátosságok

- Egy nagyobb tanulási folyamat tervezésénél tervezek eltérő tanulói tevékenységeket egy-egy kisebb tanulócsoporthoz, egyénnek.
- Az adott diákok előzetes tudása alapján építem fel terveimet.

Tervezettség

- Ügyelek rá, hogy a tanulók pontosan tudják, mely területeken van szükségük eredményességük javítására.
- Ügyelek rá, hogy a tanulók tisztában legyenek azzal, hogy mit tanulhatnak az elvégzett feladatokból

Formatív értékelés

- Tanulóim tisztában vannak a munkájukhoz tartozó pontos értékelési szempontokkal.
- A tanulás közben is értékelem a tanulók munkájának részeredményeit.

Horizontális tanulás

- Tartunk olyan beszélgetéseket az osztályaimban, ahol megismerhetem a gyerekek iskolán kívül szerzett tudását.
- Adok olyan feladatokat, ahol online feladatvégzést kérek a diákoktól.

TANULÓI

Önszbályozás

- Tanáraink lehetőséget biztosítanak, hogy magam dönthessek a saját tanulási céljaimról, vagyis arról, mit szeretnék elérni.
- Az egyes tárgyak keretében tanáraink külön időt szánnak arra, hogy megmutassák hogyan tanuljunk.

Szociális sajátosságok

- A tanórákon gyakran dolgozunk kisebb csoportokban, és közösen kell megoldást találniunk egy problémára vagy feladatra.
- Amikor tanáraink értékelnek (elmondják mi volt jó és kevésbé jó), fontos szempont, hogy milyen módon működöttünk együtt a csoporttársakkal.

Motiváció-érzelem

- Tanáraink lehetőséget adnak arra, hogy az iskolán kívüli tapasztalatainkat, személyes élményeinket is elmondjuk, vagy abból kiindulva tanuljunk az órákon.
- Tanáraink lehetőséget biztosítanak, hogy a tanulás során átéljünk érzelmeinkről is beszéljünk, és azokat feldolgozzuk az órán.

Egyéni sajátosságok

- Tanáraink figyelnek arra, hogy képességeimnek, haladási tempómnak megfelelő feladatokat adjanak.
- Tanáraink kíváncsiak rá, hogy már mit tudunk, korábban mit tapasztaltunk az órai témákkal kapcsolatban.

Tervezettség

- Tanáraink megbeszélnek velünk, hogyan tanulhatjuk a legtöbbet az adott feladatokból.
- Tanáraink beszélnek velem arról, hogy mely területeket kell fejlesztenem a jobb tanulási eredmények elérése érdekében.

Formatív értékelés

- Ismerem a feladataim, dolgozataim értékelésének szempontjait.
- A tanulási közben is kapok visszajelzést vagy szöveges értékelést (szóban, vagy írásban) a munkámra.

Horizontális tanulás

- Tartunk olyan beszélgetéseket az osztályban, mely kapcsán a tanár arra kíváncsi, mit tanultunk az iskolán kívülről.
- Informatika órán kívül is kapunk olyan feladatokat, amiket online, vagy valamilyen digitális eszközzel kell megoldani.

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

Elemzési szempontok

- Tanulási környezet milyensége a pedagógusok és a diákok szerint - koherencia
- A tanulási környezet és a lemorzsolódási index, valamint az OKM adatainak összefüggései
- Az inklúziós- és a lemorzsolódási index, valamint az OKM adatainak összefüggései

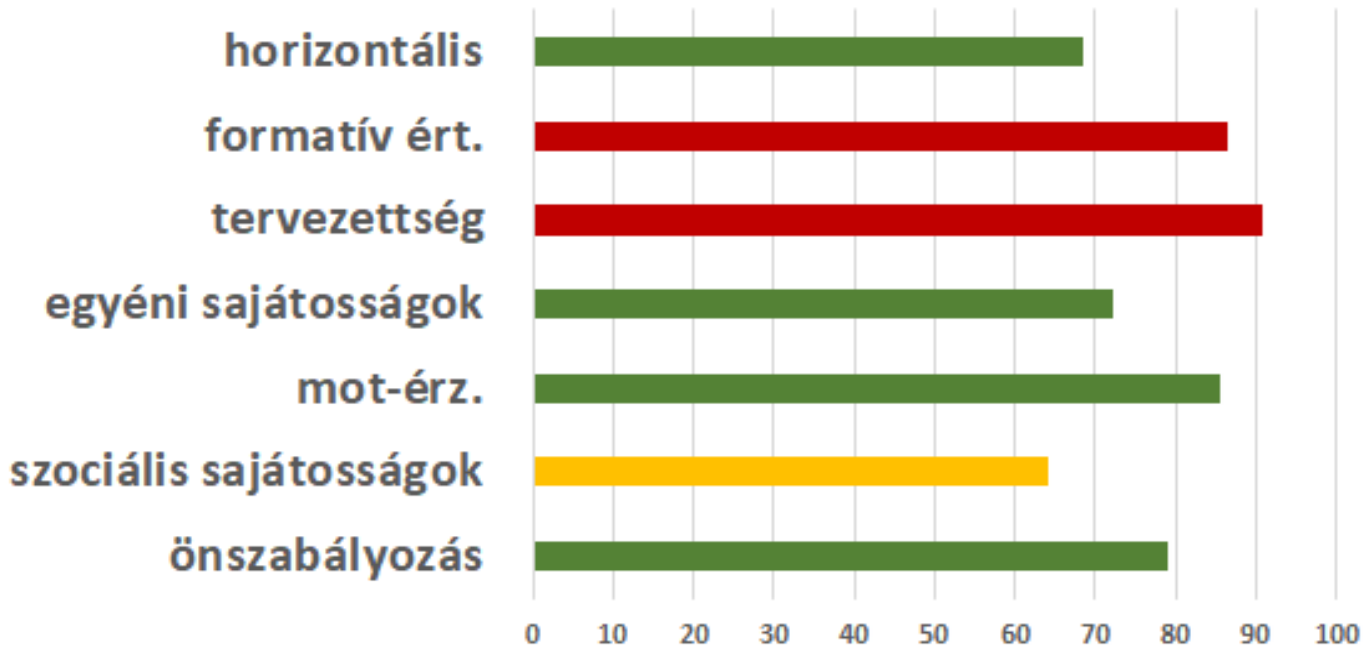

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

A tanulási környezet jellemzői változócsoportok szerint (inkább igen) - pedagógusok

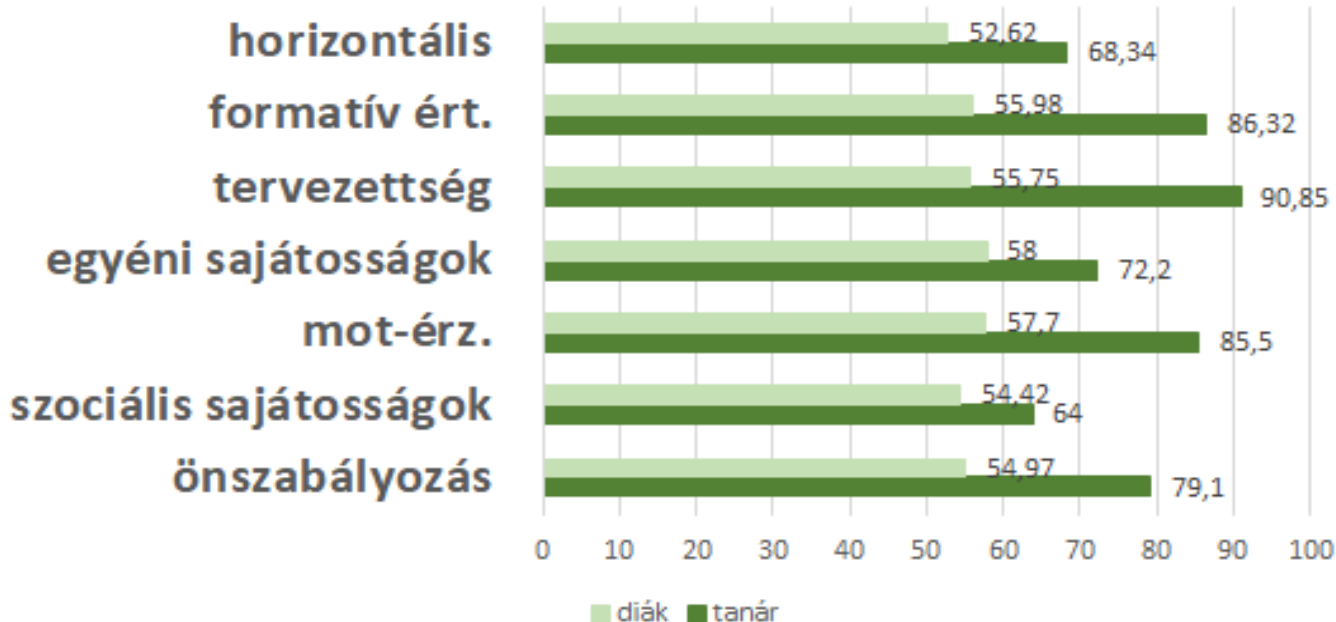

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

A tanulási környezet jellemzői változócsoportok szerint (inkább igen) - pedagógusok és diákok

Dobogós helyek

● Diákok érzelmi állapota● Pontos értékelési szempontok● Formatív értékelés● Tudják miből tanulhatnak● Előzetes tudás	● Pontos értékelési szempont● Előzetes tudás● Többféle segédanyag

Legutolsó helyek

● Jegyzeteket készít● Online feladatokat ad● Vita érvelés● Egyeztet kollégákkal	● Tanulásmódszertan● Kísérő érzelmek● Saját tanulási célok● Tájékozódás otthoni tanulásról

Összefüggések

- **Lemorzsolódási index és tanulási környezet**
 - egyéni tanulási környezet ($p=0,005$)
- **OKM szövegértés (fellátásihely, t. átlagos képességpontja)**
 - egyéni tanulási környezet ($p=0,005$)
- **OKM szövegértés (fellátásihely, t. átlagos képességpontja)**
 - horizontális tanulás a ($p=0,005$)
- **Lemorzsolódási index és inklúzió**
 - a közösségfejlesztés szemlélete ($p=0,004$)

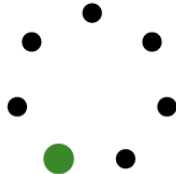

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

A mérés - értékelés szerepe az iskolák lemorzsolódás elleni tevékenységében

- Fontos, hogy mely szempontok válnak meghatározóvá - a tanulási környezet a pedagógus felelősségét emeli ki
- Lehetőséget teremt az intézményen belüli diskurzusra (tanár - diák megítélésnek inkongruenciája)
- Fejlesztési irányok felvázolása - szociális, társas szempontok szerepe a tanulásban

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Intézet

Köszönjük a figyelmet!